

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

DEN DÖENDE GENTLEMANNEN

*En experimentell studie i hur graden av feministisk medvetenhet påverkar
sambandet mellan välvillig sexism och kollektivt handlande hos kvinnor*

Maja Falck

Kandidatuppsats i statsvetenskap VT 2015

Handledare: Elina Lindgren

Antal ord: 10 481

Abstract

Det finns inom tidigare forskning ett tämligen starkt empiriskt stöd för det kausala sambandet att kvinnor som exponeras för välvillig sexism är mindre benägna att engagera sig i kollektivt handlande, medan kvinnor som exponeras för fientlig sexism är mer benägna att engagera sig i kollektivt handlande. Denna studie ämnar genom experimentell metod undersöka hur kvinnors grad av feministisk medvetenhet påverkar detta kausala samband. Enligt hypotesen kommer graden av feministisk medvetenhet påverka sambandet mellan välvillig sexism och kollektivt handlande på så sätt att benägenheten till kollektivt handlande förstärks i takt med att graden av feministisk medvetenhet ökar. Experimentet bestod av två olika urvalsgrupper – en grupp med hög grad av feministisk medvetenhet som rekryterades bland genusvetarstudenter och en grupp med genomsnittlig grad av feministisk medvetenhet som rekryterades från offentliga platser runtom i Göteborg. Respondenterna ombads besvara en enkät där de genom randomisering exponerades för ett av tre stimuli: välvillig sexism, fientlig sexism eller könsneutralt stimulus och fick sedan besvara sex frågor som mätte benägenhet till kollektivt handlande. Resultatet visar indikationer på att hypotesen stämmer. Även om vidare forskning krävs för att ytterligare belägga hypotesen, pekar resultatet på att kvinnor som har en generell medvetenhet om sexismens farliga konsekvenser och som befinner sig i en kontext som genomsyras av ett feministiskt förhållningssätt, också har ett bättre skydd och större resurser för att kunna avslöja och konfontera välvillig sexism när de utsätts för den.

Nyckelord: Ambivalent sexism; välvillig och fientlig sexism; system justification; kollektivt handlande; experiment; genus

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Teori.....	3
2.1 Teoretiskt ramverk.....	3
2.1.1. Ambivalent sexism.....	3
2.1.2 System justification.....	5
2.1.3 Kollektivt handlande.....	6
2.2 Kausal modell och tidigare forskning.....	6
2.4 Syfte och hypotes.....	10
3. Design.....	12
3.1 Operationalisering.....	12
3.1.1. Oberoende variabel: stimulusutformning.....	14
3.1.2. Urvalsgrupper.....	17
3.1.3. Beroende variabel: frågor som mäter kollektivt handlade.....	18
3.2 Randomiseringskontroll: bakgrundsvariabler.....	19
4. Resultat och analys.....	21
4.1 Randomiseringskontroll.....	21
4.2 Metodtest: feminism vs. jämställdhet.....	22
4.3 Huvudanalys: håller hypotesen?.....	24
4.4 Avslutande diskussion.....	27
Källförteckning.....	29

1. Inledning

”If woman had no existence save in the fiction written by men, one would imagine her a person (...) very various; heroic and mean, splendid and sordid; infinitely beautiful and hideous in the extreme”

–Virginia Woolf, *A room of one's own*

Jag har i själva verket aldrig slutat förvåna mig över (...) att världens ordning i stort sett respekteras sådan den är, med sina bokstavligt eller bildligt talat enkelriktade gator och förbjudna köriktningar, påbud och påföljder; att det inte finns mer av överträdelser och uppror, förbrytelser, ’vanvett’ (...). Eller, något som är ännu mer förvånande, att den etablerade ordningen faktiskt förs vidare lika lätt, med sina dominansförhållanden, sina rättigheter och orättmätiga förmåner, privilegier och orättvisor, och att de outhärdligaste levnadsvillkor så ofta ter sig acceptabla och till och med naturliga.

– Pierre Bourdieu, *Den manliga dominansen*

Den fråga som Bourdieu ställer sig i inledningen till sin moderna klassiker *Den manliga dominansen* (1999) är samma fråga som även jag har ägnat åtskilliga timmar åt att fundera på. Trots att världen i allmänhet och västvärlden i synnerhet har kommit en bit på vägen vad gäller jämställdhet är den feministiska målsättningen långt ifrån uppnådd, det vill säga lika rättigheter mellan kvinnor och män - varken på ett ekonomiskt, politiskt eller socialt plan. Jag delar helt Bourdieus bryderier över att kvinnor, trots att de fortsätter att utsättas för systematisk diskriminering, inte i större utsträckning ifrågasätter rådande samhällssystem. Med andra ord: varför godtar så pass många kvinnor sådana uppenbara orättvisor som mindre lön för samma arbete och mindre politisk och ekonomisk makt än män och väljer att finna sig i sakernas patriarkala tillstånd?

Kanske ligger en del av svaret i Woolfs citat, hämtat från feministklassikern *A room of one's own* (1928/2004), om den manliga litterära blicken och det raffinerade underkuvandet av kvinnor som vanligtvis följer på köpet. Vi ska dröja oss kvar ännu en liten stund i litteraturhistorien eftersom det kan vara fruktbart att använda några kända kvinnliga romankaraktärer och deras livsöden för att belysa ett och annat om hur män genom åren har betraktat och fortfarande betraktar kvinnor. Man behöver nämligen inte direkt leta ihjäl sig i litteraturkanon för att hitta exempel på de kvinnobeskrivningar som Woolf ringar in och som

har skapats och reproducerats av män sedan urminnes tider. Det Woolf beskriver är den urgamla dikotoma berättelsen om kvinnor; antingen som väna, moderliga varelser med frälsarambitioner (Sonja i Dostojevskijs *Brott och straff*) eller på den andra sidan av planhalvan – som fresterskan, synderskan, hon som försöker lura de stackars männen med sig ned i fördärvet (Mr. Rochesters inlåsta fru i Brontës *Jane Eyre* eller Bibelns Delila). En vanlig variation på temat är också kvinnor som på olika sätt passerar gränsen från det första facket till det andra; deras öde slutar så gott som alltid i ond bråd död (Flauberts *Madame Bovary*, Tolstojs *Anna Karenina*). Även om kvinnosynen har förändrats och nyanserats en smula och litteraturen med den sedan dessa böcker skrevs, är det i mitt tycke naivt att hävda att dessa föreställningar om kvinnan – det som i vardagslag brukar uttryckas som mäns hora-madonna-komplex – inte fortsätter att påverka oss i vår vardag, ofta på sätt som vi kanske inte själva är medvetna om. Den där nedärvda berättelsen och de där föreställningarna om hur kvinnor är – hur påverkar de egentligen kvinnor idag, när de går runt och gör vardagliga saker som moderna kvinnor gör: handlar mat, funderar på sin karriär, blir kära, skriver kandidatuppsatser?

Det är det här sambandet; det mellan den dikotoma framskrivningen av kvinnor och dominansförhållandenas sällsamt resistent natur (sambandet mellan Woolfs citat om den manliga blicken och Bourdieus trafikmetafor) som jag ska undersöka närmare i följande uppsats.

2. Teori

Uppsatsen är en teoriprovande studie i den bemärkelsen att den tar sin utgångspunkt i tidigare forskning i ämnet; mer konkret undersöks sambandet mellan ambivalent sexism, system justification och kollektivt handlande genom experimentell metod. Teorikapitlet är upplagt på följande sätt: inledningsvis görs en genomgång av uppsatsens teoretiska ramverk. Sedan följer tidigare forskning och kausal modell. Undersökningen preciseras sedan i uppsatsens syfte och frågeställningar och avslutningsvis redovisas hypotesen och undersökningens tänkbara resultat.

2.1 Teoretiskt ramverk

Det teoretiska ramverket för denna uppsats är främst hämtat från tidigare forskning inom socialpsykologi och sociologi. De centrala teorierna är teorin om ambivalent sexism som utarbetades av Glick & Fiske på 1990-talet, system justification-teorin som kan beskrivas som ett teoretiskt försök att förklara dominansförhållandenas resistens, samt teoribildning kring kollektivt handlande.

2.1.1. Ambivalent sexism

Teorin om ambivalent sexism kan karaktäriseras som ett sätt att göra sexistiska fördomar om kvinnor empiriskt mätbara och har använts för att belysa och nyansera olika typer av sexism och hur de tar sig uttryck hos både kvinnor och män. Ambivalent sexism skiljer mellan två olika typer av sexism som kvinnor utsätts för (av framförallt män, men även av andra kvinnor): välvillig och fientlig sexism.

Med välvillig sexism ("benevolent sexism") menas sådana positiva sexistiska fördomar som kan uppfattas som smickrande eller positiva för kvinnor, men endast utifrån en traditionell och könstereotyp ståndpunkt. Välvillig sexism uttrycks genom påståenden som "en bra kvinna borde placeras på en piedestal av sin man" eller "kvinnor brukar ha en överlägsen känsla för moral jämfört med män" (Glick & Fiske 1996, författarens översättning). Den skulle också kunna beskrivas som en typ av gentlemannalsexism.

Fientlig sexism ("hostile sexism") grundar sig istället i övertygelsen att män är mer kompetenta än kvinnor och därav förtjänar högre status och mer makt (Becker & Wright 2011). Uttryck för fientlig sexism är påståenden som "kvinnor får en kick av att reta män genom att framstå som sexuellt tillgängliga för att sedan avvisa deras närmanden" eller "de flesta kvinnor uppskattar inte allt det som män gör för dem" (Glick & Fiske 1996, författarens översättning).

Även om det finns en poäng med att på ett teoretiskt plan betrakta dessa två typer av sexism som autonoma entiteter bör de på ett ontologiskt plan snarare betraktas som ett ambivalent sexistiskt spektrum med fientlig sexism vid den ena polen och välvillig sexism vid den andra. Liksom namnet på teorin antyder är förhållandet till och anammandet av de två typerna av sexism ofta ambivalent: båda typer kan återfinnas och samspela inom samma person. Enligt Glick & Fiske (1996) består ambivalent sexism av tre olika komponenter: paternalism, heterosexualitet samt åtskillnad mellan könen (engelska termen: ”gender differentiation”). Dessa tre komponenter återfinns inom både välvillig och fientlig sexism men tar sig olika uttryck.

Paternalism definieras enligt Nationalencyklopedin (2015) som ”ett beskyddande förhållningssätt hos en överordnad mot de underordnade, grundat på att den överordnade som ersättning för vissa prestationer överför resurser till de underordnade som dessa inte själva kan skaffa sig”. Begreppet paternalism fångar upp två konnotationer; dels en dominerande förmyndaraspekt, dels en beskyddande och omsorgsfull aspekt. Vid den fientligt sexistiska polen av spektrumet blir paternalism ett sätt att omyndigförklara kvinnor genom att hävda att de inte är kompetenta vuxna personer utan är i behov av ständig övervakning och stöd från en man. Vid den välvilligt sexistiska polen kan paternalism istället vara ett uttryck för en beskyddande och vårdande gentlemannainställning till kvinnor som skulle kunna beskrivas som en jungfru i nöd-mentalitet; att öppna dörrar för kvinnor och att måna om att kvinnor (och barn) räddas före män vid en olycka är exempel på detta.

Heterosexualitet är en mycket viktig komponent för att förstå den ambivalenta aspekten av ambivalent sexism. Glick & Fiske (1996) poängterar att mäns behov i heterosexuella relationer inte endast är av sexuell natur, utan kanske i ännu större utsträckning handlar om psykologisk och emotionell närhet med en annan människa (heterosexuell intimitet). Å andra sidan kan det vara problematiskt för vissa män att på detta sätt vara beroende av kvinnor. Här närmar vi oss den ambivalenta sexismens kärna; en överordnad grupp (män) är i många avseenden beroende av en underordnad grupp (kvinnor) för sex, intimitet och reproduktion, vilket kan leda till motstridiga känslor hos individer i den dominerande gruppen. För att citera Glick & Fiske (1996, s. 494): ”for some men, sexual attraction toward women may be inseparable from a desire to dominate them”.

Åtskillnad mellan könen är, skulle man kunna hävda, en av de grundkomponenter som vår värld är strukturerad kring (Bourdieu 1999; Glick & Fiske 1996). Könsidentiteten är en

extremt viktig del i människors identitetsskapande; studier har visat att den går djupare än både ras, klass och ålder (Glick & Fiske 1996). Den obligatoriska frågan ”Är det en pojke eller flicka?” efter en förlossning är ett bra exempel på detta. Det som vanligtvis också följer med en åtskillnad av två grupper är att grupperna tilldelas olika hög status. Här kan man särskilja mellan mäns behov av att trycka ner kvinnor som grupp för att kunna lyfta upp sig själva i egenskap av män (den fientligt sexistiska polen) och åsikten att kvinnor har en hel del goda egenskaper vilka alla springer ur kvinnors identiteter som fruar, mödrar och romantiska/sexuella objekt (den välvilligt sexistiska polen).

2.1.2 System justification

System justification theory (SJT) beskriver den socialpsykologiska process där individer i missgynnade grupper väljer att upprätthålla status quo, dvs. legitimera och upprätthålla ett samhällssystem trots att det missgynnar individen och/eller den egna gruppen. I återstoden av uppsatsen använder jag mig av den engelska termen system justification, förkortningen SJT eller ”upprätthållande av status quo”. Den utvecklades som ett komplement till de teorier om ”ego justification” (ung. självberättigande) och ”group justification” (ung. gruppberättigande) som socialpsykologin har sysselsatt sig med sedan disciplinens födelse. På liknande sätt som människan har ett behov av att inneha en positiv och fördelaktig bild av sig själv och de grupper hen tillhör och att betrakta sin självidentitet och sina gruppidentiteter som legitima, viktiga och värdefulla, finns enligt SJT också en social och psykologisk drivkraft att betrakta ”systemet” (tingens ordning, inrättningen av samhället) som rättvist, gott, naturligt och kanske till och med nödvändigt och oundvikligt. Enligt SJT är det endast när motiven för ego justification och/eller group justification trumfar drivkraften till system justification som diskriminerade grupper engagerar sig kollektivt för att förändra de rådande samhällsvillkoren (Jost et al 2004). Med andra ord: det är först när individer i en diskriminerad grupp upphör att subjektivt uppfatta sin självidentitet och/eller gruppidentitet som positiv och fördelaktig och istället börjar uppfatta sig själva som diskriminerade och orättvist behandlade som det finns en motivation till att ifrågasätta status quo.

Hur påverkar då ambivalent sexism kvinnors benägenhet att upprätthålla status quo? Becker & Wright (2011) argumenterar för att välvilligt sexistiska påståenden stärker både ego och group justification och därigenom även ökar benägenheten till att upprätthålla status quo. Välvillig sexism förstärker group justification genom att uttrycka positiva egenskaper specifikt för kvinnor, vilket inger känslan av att kvinnor som grupp är värdefulla och viktiga (för män). På en ego justification-nivå fungerar välvillig sexism som ett sätt för kvinnor att

vinna individuella fördelar på gruppens bekostnad och utmärka sig bland sina gelikar (exempelvis genom kommentarer som ”du är mycket roligare/smartare/mer kompetent än kvinnor i allmänhet”).

Sammanfattningsvis är kvinnor mindre benägna att ifrågasätta det patriarkala systemet så länge de betraktar sin position på grupp- och individnivå som fördelaktig, rättvis och – eventuellt – naturgiven. Om de istället upplever att deras gruppidentitet som kvinna inte har något värde och denna gruppidentitet därför färgar av sig negativt på dem, kan detta leda till att de känner sig orättvist och illegitimt behandlade och därigenom göra dem med benägna att ifrågasätta status quo och att arbeta för en förändring av det rådande systemet.

2.1.3 Kollektivt handlande

Teoribildningen kring kollektivt handlande (”collective action”) utgår ifrån att det finns två primära sätt för individer ur en underordnad grupp att förbättra sin sociala position och höja sin status. Antingen kan de förbättra sin status på individnivå genom individuell mobilitet, exempelvis genom att genomgå en klassresa eller att som kvinna (medvetet eller omedvetet) underlätta sin egen karriär genom att anamma traditionellt manliga egenskaper – ett ofta använt exempel i sammanhanget är Margaret Thatcher och hennes ledarstil. Detta leder vanligtvis till ett avståndstagande från den egna gruppen. (Tajfel & Turner 1979).

Det andra sättet att höja sin sociala status är att försöka förbättra situationen för hela gruppen och alltså inte endast sträva efter personlig vinning; det är detta tillvägagångssätt som begreppet kollektivt handlande innefattar. Antalet individer engagerade i en kollektiv handling är alltså inte relevant för att definiera begreppet; en ensam aktivist kan mycket väl sägas ägna sig åt kollektivt handlande, om hen kämpar för förbättrade rättigheter för en hel grupp (Becker & Wright 2011). I detta fall tenderar gruppidentiteten, till skillnad från i de fall där individer ökar sin status genom individuell mobilitet, att lyftas fram och förstärkas (Tajfel & Turner 1979). I denna studie uttrycks kollektivt handlande genom att en individ engagerar sig för att förbättra situationen för kvinnor som grupp; att endast förbättra sin egen situation genom individuell mobilitet är alltså inte intressant i denna undersökning.

2.2 Kausal modell och tidigare forskning

Jag har tagit min utgångspunkt i en kausal modell som har testats och fått empiriskt stöd i tidigare forskning. Connelly & Heesacker (2012) testade sambandet mellan ambivalent sexism och tillfredsställelse med livet som ett mått på system justification för både kvinnor och män. De fann att exponering för välvillig sexism, till skillnad från fientlig sexism, har ett

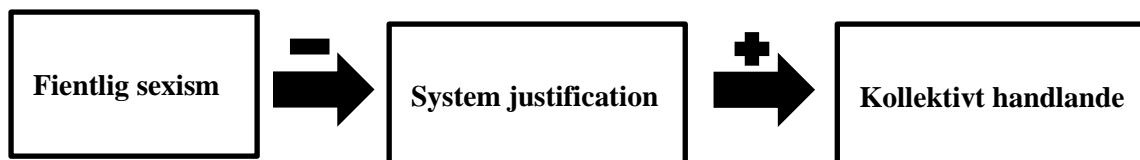
positivt samband för båda könen med upprätthållande av status quo och, indirekt, tillfredsställelse med livet. Becker & Wright (2011) testade sambandet mellan ambivalent sexism och kollektivt handlande med SJT som kausal mekanism på endast kvinnor. De fann stöd för hypotesen att välvillig sexism via system justification underminerar kvinnors benägenhet till kollektivt handlande. Denna modell har använts i andra studier efter detta som har visat ett liknande samband (de Lemus 2014; Becker & Swim 2012). Den kausala modellen visualiseras och förtydligas nedan i figurerna 1 och 2.

Figur 1. Kausalt samband mellan välvillig sexism och kollektivt handlande

När kvinnor exponeras för välvillig sexism (oberoende variabel) kommer deras benägenhet att upprätthålla status quo (mellanliggande variabel) att *öka* och således kommer deras benägenhet till kollektivt handlande (beroende variabel) att *minska*. När en kvinna exponeras för välvillig sexism händer två saker: dels känner hon sig positivt bekräftad i sin gruppidentitet som kvinna, vilket minskar upplevelsen av att känna sig diskriminerad; dels kan hon vinna vissa fördelar på individnivå, vilket gör att hon får den subjektiva uppfattningen att hon som individ är "en av vinnarna" i systemet. Därför väljer hon att upprätthålla status quo, även om förehavande system är mycket negativt för gruppen kvinnor som helhet.

Figur 2. Kausalt samband mellan fientlig sexism och kollektivt handlande

När kvinnor utsätts för fientlig sexism kommer deras benägenhet att upprätthålla status quo att *minska* och således kommer deras benägenhet att ägna sig åt kollektivt handlande att *öka*.

Plus- och minustecknen byter helt enkelt plats. När en kvinna exponeras för fientlig sexism skapas eller förstärks en negativ bild av hennes gruppidentitet och hon upplever därför att hon som medlem av den underordnande gruppen kvinnor får sina individuella förutsättningar reducerade i jämförelse med medlemmar i den överordnande gruppen män. Således skapas en känsla av att vara orättvist och illegitimt behandlad som gör att hon är mer benägen att ifrågasätta status quo och att engagera sig för att höja statusen för gruppen kvinnor generellt.

Det som ovan nämnda undersökningar framförallt tillförde forskningsfältet var sammankopplingen av ambivalent sexism och SJT för att på så sätt testa hur olika typer av sexism påverkar kvinnors och mäns inställning till patriarkala strukturer i relation till deras egna livsvillkor. Detta har bidragit till en mer nyanserad och mångfasetterad förståelse av hur sexistiska föreställningar fungerar och påverkar människor; kanske framför allt vad gäller konsekvenserna av kvinnors internaliserade sexism.

Under senare år har forskningsfältet kring ambivalent sexism utvecklats i en normativ riktning där ansatsen är att teoretiskt och empiriskt utveckla tillvägagångssätt för att kunna minska (och i förlängningen eliminera) förekomsten av välvillig sexism i samhället. Motiveringen är att välvillig sexism på många sätt anses vara farligare och ett större hot mot jämställdhetsmålet än fientlig sexism. Detta antagande grundar sig i tidigare forskning som visat att denna typ av sexism (till skillnad från fientlig sexism) minskar kvinnors benägenhet att ifrågasätta patriarkala strukturer och att mobilisera sig för att motarbeta desamma (Becker et al 2014). Detta sker genom den socialpsykologiska process som system justification illustrerar: välvillig sexism främjar individuellt välmående och gruppvälmående, vilket minskar motivationen till förändring och därmed försvåras mobilisering (Connelly & Heesacker 2012). Sammanfattningsvis kan de skadliga effekterna av välvillig sexism illustreras genom det förhållande att kvinnor kanske slipper betala sina egna drinkar på klubben, men inte får ett lika välbetalt jobb som sina manliga kollegor.

Det redskap som framförallt har diskuterats i litteraturen är behovet av en ökad medvetenhet bland både kvinnor och män om de skadliga effekter som välvillig sexism leder till. Forskning från de senaste åren har fokuserat en hel del på de olika aktörerna och deras förutsättningar i situationer där ambivalent sexistiska uttryck är verksamma. Ashburn-Nardo et al (2014) fokuserade på utövaren av ambivalent sexism och hur dennes maktposition påverkar den utsattas möjligheter att konfrontera sexismen. Resultaten visar att ju högre maktposition utövaren har, desto mindre troligt är det att den utsatta kommer att konfrontera sexismen

direkt. Drury & Kaiser (2014) undersökte åskådarnas roll i det hela; resultatet visade att män är mindre benägna än kvinnor att ingripa när en kvinna utsätts för sexism, men när män väl ingriper upplevs deras agerande som mer legitimt och berättigat än kvinnors.

Tidigare forskning har också fokuserat på den som utsätts för ambivalent sexism och hur denna påverkas av och reagerar på exponeringen. Becker & Swim (2012) lät kvinnor och män ta del av information om de skadliga effekter som välvillig sexism skapar i samhället. Det visade sig att de, i jämförelse med kontrollgruppen som inte fick någon sådan information, var mindre benägna att anamma välvilligt sexistiska uppfattningar. Studien visade också att informationen om välvillig sexism skadliga konsekvenser gjorde respondenterna mindre benägna att anamma sexistiska uppfattningar i allmänhet. De Lemus et al (2014) lät sina respondenter genomgå en 20 timmar lång genusutbildning och mätte sedan skillnaderna i deras sexistiska uppfattningar före och efter utbildningen: resultaten visade att deras sexism minskade efter att de genomgått utbildningen. Fitz & Zucker (2014) undersökte hur kvinnors sexuella hälsa påverkas när de exponeras för ambivalent sexism med grad av liberalfeminism som samspelsvariabel. Deras studie visar att feministiska uppfattningar fungerar som ett skydd mot sexuell ohälsa när kvinnor exponeras för fientlig men inte för välvillig sexism. Dessa resultat pekar på att en generell medvetenhet och uppmärksamhet kring sexism i samhället är ett viktigt element för att kunna synliggöra och konfrontera välvillig sexism närhelst den dyker upp; kanske på familjemiddagen, över after work-ölen eller i kön till kassan på Hemköp.

Sammanfattningsvis finns det i forskningslitteraturen ett tämligen starkt empiriskt stöd för att kvinnor som exponeras för välvillig sexism är mer benägna att upprätthålla status quo och därför mindre benägna att engagera sig i kollektivt handlande, medan kvinnor som exponeras för fientlig sexism är mindre benägna att upprätthålla status quo och mer benägna att engagera sig i kollektivt handlande. Givet uppfattningen att sexism är något icke önskvärt i samhället och något som bör elimineras, finns det incitament för att utveckla vetenskapligt baserade strategier för att avslöja och konfrontera sexistiska handlingar. Detta har tidigare gjorts genom att manipulera graden av feministiskt medvetenhet hos de som utsätts för sexism genom att bl.a. låta respondenterna ta del av information om den ambivalenta sexismens farliga konsekvenser och genom att låta respondenterna genomgå en genusutbildning.

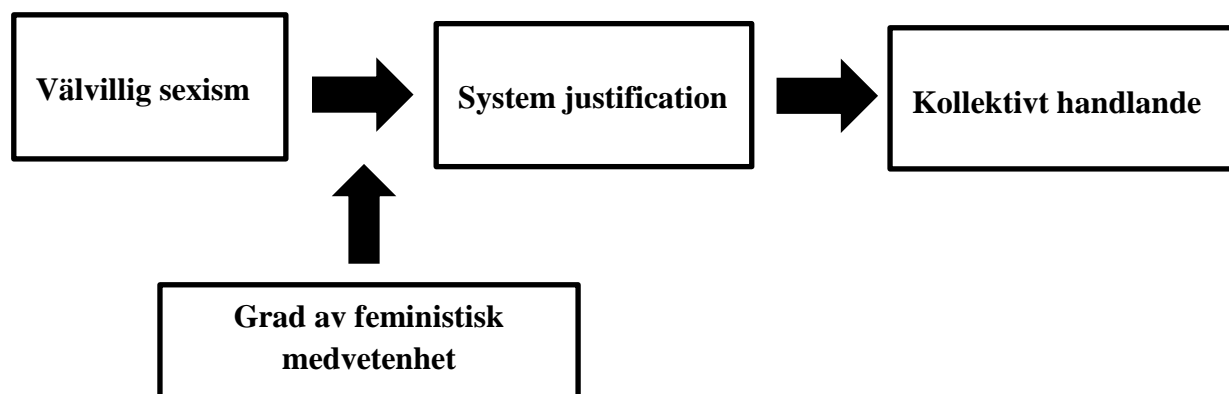
Vad som inte har undersökts tidigare är den icke-manipulerade graden av medvetenhet – alltså hur kvinnor som redan har genusglasögonen på sig – reagerar på ambivalent sexism. Med

utgångspunkt i ovanstående resonemang finns det skäl att tro att kvinnor med en generellt sett hög grad av feministisk medvetenhet som exponeras för välvillig sexism inte kommer att uppfatta detta lika positivt som kvinnor med en lägre grad av feministisk medvetenhet¹. Till skillnad från tidigare studier är alltså den feministiska medvetenheten inte manipulerad från forskarens sida. Om jag skulle få liknande resultat som i tidigare studier, skulle detta ge ytterligare stöd för antagandet att kvinnor med en generell medvetenhet om sexismens farliga konsekvenser och som befinner sig i en kontext som genomsyras av ett feministiskt förhållningssätt har lättare för att avslöja och konfrontera välvillig sexism när de utsätts för den.

2.4 Syfte och hypotes

Syftet med följande uppsats är att testa om kvinnor med en hög grad av feministisk medvetenhet har lättare för att ”genomskåda” välvillig sexism (dvs. uppfattar välvillig sexism som just sexism och inte som smicker, och inser att den typen av kommentarer kan vara potentiellt farliga för jämställdhetsarbetet) när de exponeras för den och därigenom är mer benägna att ifrågasätta status quo. Hypotesen visualiseras nedan i figur 3.

Figur 3. Hypotes: kausalt samband mellan välvillig sexism och kollektivt handlande med grad av feministisk medvetenhet som interaktionsvariabel

Tillägget i denna modell är alltså interaktionsvariabeln grad av feministisk medvetenhet som påverkar det kausala sambandet mellan välvillig sexism och system justification. Enligt min hypotes kommer denna interaktionsvariabel påverka den kausala modellen så att benägenheten att upprätthålla status quo försvagas och benägenheten till kollektivt handlande

¹ En hög grad av feministisk medvetenhet inbegriper sådant som förståelse och insikt om patriarkala maktförhållanden och könsstereotyper samt en samhällsanalys som vilar på idén att kvinnor och män påverkas och behandlas ojämnt på grund av detta.

förstärks i takt med att graden av feministisk medvetenhet ökar. Mer konkret innebär detta att det kausala sambandet för exponering av välvillig sexism närmar sig det kausala sambandet för fientlig sexism; det kommer att vara mindre eller inga skillnader i graden av kollektivt handlande hos personer med hög grad av feministisk medvetenhet, i jämförelse med vad det kommer att vara hos personer med lägre grad av feministisk medvetenhet. Hypotesen kommer att testas genom ett experiment där effekterna av välvillig sexism på kollektivt handlande jämförs hos ett urval av personer med hög grad av feministisk medvetenhet och ett urval av personer med genomsnittlig grad av feministisk medvetenhet.

3. Design

Undersökningen har genomförts medelst experimentell metod. Experimentell design är ett bra val av metod för min undersökning eftersom jag är intresserad av orsaksrelationen mellan välvillig sexism och kollektivt handlande. Genom att utföra experiment kan jag dessutom i större utsträckning kontrollera för eventuella övriga bakgrundsfaktorer som påverkar min beroende variabel än jag hade kunnat vid användning av en annan metod (Esaiasson et al 2012). Dessutom har liknande kausala modeller i princip uteslutande testas med hjälp av experiment i tidigare litteratur, vilket innebär att jag kan erhålla en hög grad av jämförbarhet gentemot tidigare forskning.

Experimentet är utformat som endast efter-design, vilket innebär att jag endast gör en datainsamling som sker efter exponering av stimuli. Fördelen med denna design är att den är mindre tidskrävande än andra designtyper vilket passar bra med tanke på min relativt korta tidsram. En nackdel med designutformningen är att jag inte genomför någon datainsamling innan stimuli-exponering, där jag på förhand kan kontrollera eventuella relevanta skillnader mellan experimentgrupperna. Detta kan jag dock kontrollera i efterhand genom att använda mig av kontrollfrågor för att säkerställa att randomiseringen har gjort sitt jobb.

Designkapitlet är upplagt på följande sätt: först diskuteras hur operationaliseringen har gått till vad gäller den oberoende variabeln (stimulusutformning) och den beroende variabeln (frågor som mäter kollektivt handlande). Eventuella metodproblem och de förtest som gjordes i anslutning till utformningen av operationaliseringarna diskuteras också. Avslutningsvis presenteras och diskuteras randomiseringskontrollen.

3.1 Operationalisering

Experimentet består av tre olika stimuli: ett för välvillig sexism, ett för fientlig sexism och ett könsneutralt. De som exponeras för stimulus välvillig sexism är alltså min experimentgrupp medan de som exponeras för fientligt sexistiskt respektive könsneutralt stimulus fungerar som kontrollgrupper. Fientlig sexism används som kontrollgrupp för att mäta den relativa skillnaden gentemot välvillig sexism vad gäller benägenhet till kollektivt handlande i respektive urvalsgrupp; enligt min hypotes bör det vara mindre skillnad i benägenhetsgrad i urvalsgruppen med hög grad av feministisk medvetenhet relativt gruppen med låg feministisk medvetenhet. Det könsneutrala stimuli används för att mäta om positiva påståenden om kvinnor i allmänhet som *inte* är könsstereotyp kodade har samma effekt på benägenhet till kollektivt handlande som välvilligt sexistiska påståenden. Om det skulle visa sig att det inte är

någon skillnad mellan stimulus för välvillig sexism och det könsneutrala stimulus, skulle man kunna tänka sig att en minskad benägenhet till kollektivt handlande inte främst hänger ihop med den sexistiska aspekten av välvillig sexism (alltså de könsstereotypa värderingarna) utan att det helt enkelt är positiva och smickrande påståenden i allmänhet som gör att kvinnor blir mindre benägna att ifrågasätta status quo.

Mitt urval består av personer som är rekryterade från två olika sammanhang: en urvalsgrupp med en hög grad av feministiskt medvetenhet som rekryterats bland genusvetarstudenter, samt en urvalsgrupp med en genomsnittlig grad av feministisk medvetenhet som rekryterats från offentliga platser i Göteborg. Urvalet består endast av kvinnor, eftersom studiens huvudsakliga syfte är att undersöka hur kvinnor i egenskap av individer i en underordnad grupp påverkas när de exponeras för välvillig sexism. Designen består alltså av totalt sex olika grupper där de två urvalsgrupperna (hög respektive låg feministisk medvetenhet) exponeras för något av de tre stimuli genom randomisering. När jag härnäst diskuterar mina urvalsgrupper kommer jag att benämna urvalsgruppen med en hög grad av feministisk medvetenhet för ”genusvetargruppen” och urvalsgruppen med en genomsnittlig grad av feministisk medvetenhet för ”genomsnittsgruppen”.

Det kan här vara på sin plats att poängtera att två randomiseringar har genomförts – en per urvalsgrupp – och inte, som brukligt är, en randomisering för det totala antalet respondenter i experimentet. Anledningen till detta förfarande är att enkätinsamlingen för de två urvalsgrupperna utfördes på olika sätt: för genusvetargruppen användes en webbaserad enkättjänst där randomiseringen sköttes automatiskt och för genomsnittsgruppen samlades fysiska enkäter in som jag själv randomiserade.

Den enda variabel som undersöks empiriskt i denna undersökning är kollektivt handlande. System justification (dvs. den socialpsykologiska process som beskriver hur individer i missgynnade grupper väljer att upprätthålla status quo) mäts alltså inte empiriskt, utan används som ett kausalt samband för att förklara orsakskedjan från välvillig sexism till kollektivt handlande. Sambandet mellan ambivalent sexism och system justification har undersökts empiriskt av Connelly & Heesacker (2012) tidigare och de fann stöd för sin teoretiska modell, vilken även jag använder mig av här. Således utgår jag ifrån att ett sådant kausalt samband som beskrivs i teoridelen och som testats empiriskt tidigare existerar, även om jag inte kommer att presentera några empiriska belegg för det i denna uppsats. Vad gäller sambandet mellan system justification och kollektivt handlande är det ett tämligen intuitivt

samband: givet att system justification-processen fungerar så som den beskrivs teoretiskt torde benägenheten till kollektivt handlande logiskt följa av det.

3.1.1. Oberoende variabel: stimulusutformning

Stimuli består av tre korta texter som alla inleds på följande sätt: ”En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att...” och sedan följer uppiktade påståenden om mäns uppfattningar om kvinnor och som uttrycker välvillig sexism, fientlig sexism respektive könsneutrala positiva uppfattningar. Stimuli återfinns i sin helhet nedan. För enkäten i sin helhet, se Appendix.

Stimuli 1 - Välvillig sexism

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet upplever sitt liv som fullständigt endast när de är involverade i en romantisk relation med en kvinna. Vidare uttryckte 7 av 10 män i undersökningen att de inte var fullkomliga som personer utan en kvinna vid sin sida. En majoritet av männen tyckte också att kvinnor i allmänhet har en överordnad känsla för moral jämfört med män, samt att kvinnor ofta har en mer sofistikerad känsla för kultur och god smak.

Två tredjedelar av männen uttryckte en längtan efter att hitta en kvinna som han kunde avguda, ta hand om och beskydda. 79 % av männen i undersökningen höll med om att vid en olycka bör kvinnor räddas före män.

Stimuli 2 - Fientlig sexism

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet uppfattar kvinnor i allmänhet som lättstöta. Vidare tycker 7 av 10 män i undersökningen att deras kvinnliga kollegor ofta försöker manipulera sig till olika fördelar på arbetsplatsen; de uppgav bl.a. att de tycker att kvinnor försöker förändra anställningsvillkor och liknande så att de främjar kvinnor framför män, under täckmanteln att de vill ha en jämställd arbetsplats.

Två tredjedelar av männen upplevde att kvinnor som förlorar mot män under rättvisa konkurrensförhållanden klagar över att de hade blivit diskriminerade på olika sätt. När männen fick frågor om hur de uppfattar feminister tyckte 79 % att feminister tenderar att ställa orimliga krav på män. Männen uppfattade också den feministiska målsättningen som att kvinnor ska ha mer ekonomisk och politisk makt på bekostnad av mäns inflytande.

Stimuli 3 - Könsneutral

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet uppfattar kvinnor som mer sanningsenliga än män. Vidare tyckte 7 av 10 män i undersökningen att

kvinnor ofta är pålitligare och håller sitt ord i högre utsträckning än vad män gör. En majoritet av männen tyckte också att deras kvinnliga kollegor är trevligare än deras manliga kollegor.

Två tredjedelar av männen uppgav att om de ville få hjälp med någonting brådskande vände de sig hellre till en kvinna än till en man, eftersom de upplever kvinnor generellt som mer effektiva. Vid frågan vilket av könen som de tror är mer välutbildade uppgav 79 % att de trodde att kvinnor är mer välutbildade än män. Ungefär lika många trodde också att kvinnor generellt lever längre än män.

3.1.1.1. Potentiella metodproblem

Stimuli för välvillig och fientlig sexism har utformats utifrån ”The Ambivalent Sexism Inventory” (ASI) (Glick & Fiske 1996), ett index som mäter graden av välvillig och fientlig sexism genom att låta respondenterna läsa 22 påståenden (11 välvilligt sexistiska och 11 fientligt sexistiska) och sedan värdera i vilken utsträckning de håller med om påståendena. Påståendena i ASI har mig veterligen använts som utgångspunkt för utformning av stimuli i all tidigare forskning som undersöker sambandet mellan ambivalent sexism och system justification/kollektivt handlande (se t.ex. Becker & Wright 2012; Becker & Swim 2012; Connelly & Heesacker 2012; de Lemus 2014). Att utforma stimuli baserat på ASI får således betraktas som en tämligen etablerad och erkänd metod. Ett potentiellt problem är att ASI har några år på nacken vid det här laget eftersom det är utformat 1996. Således finns det risk för att vissa av påståendena har förskjutits och förändrats över tid, så att de inte längre mäter det som de är tänkta att mäta. ASI har dock använts i forskningen under senare år (med vissa små justeringar) (se t.ex. Becker & Wright 2011; Connelly & Heesacker 2012; de Lemus et al 2014). Det här är också första gången (mig veterligen) som ASI används i en skandinavisk kontext. Det som framförallt särskiljer Sverige och Norden från övriga länder där detta prövats tidigare är att de har en internationellt sett väldigt hög nivå av jämställdhet: Global Gender Gap Index (2014) rankar de fem nordiska länderna högst upp på sin lista. Således är det tänkbart att välvillig och fientlig sexism inte är lika vanligt förekommande här som i andra länder. Detta faktum är framförallt positivt för min undersökning, eftersom mitt huvudsakliga syfte är att undersöka hur en hög grad av feministisk medvetenhet hos mina respondenter påverkar den i tidigare forskning etablerade kausala modellen. Med det sagt finns det en risk att vissa av påståendena i ASI tolkas annorlunda av svenska kvinnor än av exempelvis amerikanska på grund av kulturella skillnader.

Det könsneutrala stimulus har utformats med inspiration från Sandra Bems (1971) Sex Role Inventory (BSRI) som presenterar ett antal olika könsneutrala egenskaper vilka ingår i ett androgynitetsindex. Utformningen av detta stimulus är inte lika beprövat i tidigare forskningslitteratur eftersom det inte alltid används som kontrollstimulus. Becker & Wright (2012) använder ett könsneutralt kontrollstimulus, men det är inte baserat på BSRI. Anledningen till att jag inte valde att kopiera deras stimulus är för att jag inte tycker att det är ett bra sätt att mäta könsneutrala positiva egenskaper på; de använde sig bl.a. av egenskapen hälsosam vilken jag och även respondenterna i mina förtest (se mer ingående diskussion nedan under rubriken ”Förtest”) uppfattar som en kvinnligt kodad egenskap. För övrigt är åldersproblemet när det gäller BSRI ännu påtagligare än i fallet med ASI, eftersom det har över 40 år på nacken. Eftersom det har utformats i en amerikansk kontext finns det även här en risk för att det uppstår kulturell diskrepans i överföringen till en svensk kontext.

3.1.1.2 Förtest

För att komma runt de potentiella problem som har lyfts upp ovan och därmed kunna stärka validiteten för min oberoende variabel genomförde jag fem olika förtest. Urvalet för samtliga förtest rekryterades endast bland kvinnor. Vid de två första förtesten (där jag testade stimuli för välvillig och fientlig sexism) lät jag respondenterna, som rekryterades bland kvinnliga studenter vid Göteborgs universitet, genomföra ASI som jag översatt till svenska. Jag gav de sedan en kort beskrivning av vad välvillig och fientlig sexism innebär och bad de sedan avgöra vilken typ av sexism de tyckte att påståendena stämde in på, alternativt om de tyckte att påståendena inte stämde in på någon av de två sexismtyperna eller om de inte tyckte att påståendena var sexistiska över huvud taget. Jag valde sedan ut de påståenden som flest personer uppfattade som välvilligt respektive fientligt sexistiska och utformade mina stimuli utifrån dem. För förtestet för det könsneutrala stimulus valde jag ut åtta av de egenskaper som jag personligen uppfattade som mest könsneutrala från BSRI, översatte dem till svenska och bad sedan respondenterna, som denna gång rekryterades via Facebook, besvara om de uppfattade egenskaperna som manligt könsstereotypa, kvinnligt könsstereotypa eller könsneutrala. De sex påståenden som uppfattades som könsneutrala av majoriteten av testpersonerna användes sedan i utformandet av stimulus. För resultaten från förtesten, se Appendix (förtest 1 – 3).

För att säkerställa en hög jämförbarhet med tidigare forskning utförde jag även ett pilottest för mina stimuli (där jag också frågade om något var oklart eller otydligt angående meningsuppbyggnad och liknande i texterna) och jämförde med ytterligare ett annat förtest

där jag lät testpersonerna läsa påståendena från ASI som fristående meningar istället för en sammanhängande text. Anledningen till detta förfarande är att stimuli baserade på ASI inom tidigare forskning ofta har utformats enligt den senare modellen, dvs. som fristående meningar som respondenterna får läsa innan de går vidare till de frågor som mäter den beroende variabeln (se Becker & Wright 2012; Connelly & Heesacker 2012). Jag slog sedan ihop de sex frågorna som mäter kollektivt handlande till ett index och signifikantstade svaren från de som exponerats för mina stimuli ("forskning visar...") med dem för endast läsa-stimuli. Inga signifikanta skillnader hittades, vilket innebär att min undersökning sannolikt åtnjuter ett relativt högt mått av jämförbarhet. För att se signifikantstest av pilottestet och endast läsa-testet, se Appendix (förttest 4 och 5).

3.1.2. Urvalsgrupper

Deltagarna i experimentet rekryterades från två olika kontexter; en kontext med en så hög grad av feministisk medvetenhet som möjligt och en kontext med en genomsnittlig grad av feministisk medvetenhet. Endast kvinnor ingick i experimentet. Urvalsgruppen med hög grad av feministisk medvetenhet har rekryterats bland kvinnor som studerar eller någon gång under de senaste två åren har studerat genusvetenskap. Respondenterna, totalt 92 stycken, rekryterades via Facebook eller mail. De studerade eller hade tidigare studerat genusvetenskap vid Göteborgs, Uppsalas eller Lunds universitet. Anledningen till att urvalet består av just genusvetarstudenter är för att dessa tenderar att vara mycket intresserade av feminism och oftare än genomsnittet lär befinna sig i sammanhang där feminism och jämställdhetsproblematik står högt upp på diskussionsordningen. Valet har även en praktisk aspekt då genusvetarstudenter har varit lätta för mig att få tag på, med tanke på att jag rör mig i universitetsmiljö och har flera vänner och bekanta som har studerat genusvetenskap. Respondenterna i denna urvalsgrupp fick besvara en webbenkät som erhöles genom att jag skickade dem en länk via Facebook eller mail. Randomiseringen för webbenkäterna sköttes automatiskt via den enkätjänst som jag använde mig av. För att säkerställa anonymiteten för mina testpersoner loggade jag inga IP-adresser. Även om det finns en risk att en eller flera personer har besvarat webbenkäten flera gånger och på så sätt manipulerat mitt resultat får denna risk betraktas som väldigt liten.

Urvalsgruppen för den genomsnittliga graden av feministisk medvetenhet har rekryterats bland kvinnor från offentliga platser runt om i Göteborg. Det totala antalet respondenter i denna urvalsgrupp uppgick till 89 stycken. Här delades fysiska enkäter ut som jag själv randomiserat genom att använda en randomiseringstabell.

3.1.3. Beroende variabel: frågor som mäter kollektivt handlade

Grad av kollektivt handlande mäts indirekt genom att mäta graden av *benägenhet* till kollektivt handlande. Detta är en praktisk snarare än en metodmässigt adekvat lösning, eftersom det är mycket svårare att mäta faktiskt kollektivt handlande i bemärkelsen utförd handling än benägenheten till detsamma, dvs. en persons subjektiva uppfattning angående sin egen benägenhet att utföra det ena eller andra.

Benägenhet till kollektivt handlande mättes genom sex frågor som samtliga utformades på liknande sätt. Respondenterna besvarade frågorna genom att uppge hur troligt det var att de skulle ägna sig åt den aktivitet som frågan beskrev på en skala från 1 ("inte alls troligt") till 7 ("mycket troligt"). De sex frågorna återges i sin helhet nedan:

- Hur troligt är det att du skulle gå med i ett fredligt demonstrationståg för jämställdhet?
- Hur troligt är det att du skulle hjälpa till att sätta upp affischer för att sprida ordet om nämnda demonstration?
- Hur troligt är det att du skulle skriva under en namnsamling med en feministisk agenda?
- Hur troligt är det att du skulle engagera dig i en feministisk organisation?
- Hur troligt är det att du kommer uppmärksamma Internationella kvinnodagen (den 8 mars) på något sätt nästa år?
- Hur troligt är det att du skulle engagera dig i ett politiskt parti som verkar för jämställdhet?

Vissa av frågorna kopierades direkt från tidigare forskning, vissa hittade jag på själv (t.ex. "Hur troligt är det att du kommer att uppmärksamma internationella kvinnodagen på något sätt nästa år?"). När jag genomförde ovan nämnda förtest passade jag även på att fråga respondenterna om de tyckte att något var oklart i denna del av enkäten och hade då möjlighet att förtydliga och komplettera en del av frågorna.

En aspekt som jag funderade en hel del över när det gällde utformningen av operationaliseringen av den beroende variabeln är den eventuella nyanskillnaden mellan orden feminism och jämställdhet. Även om dessa begrepp egentligen kan användas synonymt finns det skäl att anta att ordet feminism har en mer negativ konnotation jämfört med ordet jämställdhet. Ett konkret uttryck för denna nyansskillnad är en fras som "jag är inte feminist, jag är jämställdist/humanist". Att den feministiska målsättningen innebär kvinnors maktfullkomlighet och männens fall till någon typ av förtryck eller slaveri är en inte helt ovanlig (och synnerligen fientligt sexistisk) uppfattning, även om den antagligen återfinns oftare hos män än hos kvinnor. Som en följd av detta finns en potentiell risk för att mina

respondenter tar större avstånd från frågor innehållande ordet feminism jämfört med frågor innehållande ordet jämställdhet, som måhända upplevs som mer neutralt. Denna risk borde framför allt gälla genomsnittgruppen, eftersom genusvetargruppen lär vara betydligt mer insatt i feministisk teoribildning och därför har en positivare och mer nyanserad bild av begreppet. För att undersöka detta kommer jag att presentera resultatet från ett mindre metodtest där jag jämför två snarlika frågor ("Hur troligt är det att du skulle engagera dig i en feministisk organisation?" och "Hur troligt är det att du skulle engagera dig i ett politiskt parti som verkar för jämställdhet?") Även om jag skulle få ett resultat där genomsnittgruppen är mindre benägen att ägna sig åt kollektivt handlande i feminismfrågan jämfört med jämställdhetsfrågan, är detta inte mer än en indikation på att den avgörande faktorn är ordvalet. Det kan ju exempelvis vara så att benägenheten att engagera sig i en organisation av något slag är än större benägenheten att engagera sig i ett politiskt parti. Metodtestet utförs därför främst för att undersöka om ordvalet i just denna undersökning eventuellt påverkade hur respondenterna besvarade frågorna och ska inte betraktas som ett inlägg i den semantiska forskningsdebatten.

3.2 Randomiseringskontroll: bakgrundsvariabler

Respondenterna fick även besvara sju kontrollfrågor som användes för att kontrollera att randomiseringen hade gått rätt till. De sju frågorna mätte ålder, politiskt intresse, feministiskt intresse, politisk tillhörighet samt tre frågor som direkt berörde benägenhet till kollektivt handlande (t.ex. "Är du eller har du varit engagerad i en ideell organisation?"). Kontrollfrågorna valdes ut på basis av vad som i störst utsträckning kan tänkas påverka benägenhet till kollektivt handlande. Exempelvis är det troligt att unga människor med vänstersympatier och som sedan tidigare har varit engagerade i någon typ av organisation är mer benägna att ägna sig åt kollektivt handlande än, säg, pensionerade kvinnor med högerpreferenser som inte har en tidigare historia av kollektivt engagemang. Argumentet är att den samhällskritiska kämpaglöden tenderar att falna med stigande ålder och att den politiska vänstern har en annan tradition av kollektiv mobilisering kring politiska frågor (t.ex. är demonstrationer och strejker traditionella vänstersysslor).

Dessa bakgrundsvariabler användes främst för att jämföra spridningen mellan experimentgrupperna inom respektive urvalsgrupp. En jämförelse mellan urvalsgrupperna skulle med stor sannolikhet visa på signifikanta skillnader för flertalet av bakgrundsvariablerna; det finns anledning att anta att urvalsgruppen för genusvetare kommer vara betydligt yngre, betydligt mer vänster samt betydligt mer intresserade av feminism och

politik än vad gemene kvinna är. Dessutom har randomiseringen gjorts separat för respektive urvalsgrupp, vilket innebär att det inte är aktuellt att testa utfallet av randomiseringen på det totala urvalet. Denna jämförelse är inte heller särskilt intressant för att kontrollera om min hypotes stämmer, eftersom jag är intresserad av den relativa skillnaden *inom respektive urvalsgrupp* (mer exakt skillnaderna mellan experimentgruppen som exponeras för välvillig sexism och kontrollgruppen som exponeras för fientlig sexism). Det går således inte att dra några vettiga slutsatser av skillnaderna mellan benägenhet till kollektivt handlande för de som exponerats för, exempelvis, välvillig sexism inom genusvetargruppen och de som exponerats för välvillig sexism inom genomsnittsgruppen, eftersom dessa eventuella skillnader lika gärna kan förklaras genom någon eller några av bakgrundsvariablerna. För samtliga kontrollfrågor, se Appendix (enkäten i sin helhet).

4. Resultat och analys

I detta kapitel redovisas och analyseras resultaten från mitt experiment. Resultat- och analysdelen består av tre olika moment: det första momentet är en randomiseringskontroll för att säkerställa att det trots randomisering inte finns några systematiska skillnader vad gäller mina bakgrundsvariabler. Det andra momentet består av ett metodtest där jag jämför de snarlika frågorna 4 och 6 med varandra där orden jämställdhet och feminism varierar. Det tredje momentet består av min huvudanalys där jag testar mina resultat mot min hypotes för att avgöra om det finns empiriskt stöd för den eller inte. Avslutningsvis följer sammanfattning och slutsats samt en diskussion om framtida forskning.

4.1 Randomiseringskontroll

För att kontrollera att randomiseringen av enkäterna uppnådde önskad effekt, dvs. att det inte existerar några signifikanta skillnader gällande de bakgrundsvariabler jag valt att kontrollera för mellan experiment- och kontrollgrupperna inom respektive urvalsgrupp, genomfördes en randomiseringskontroll. I tabellerna 1 och 2 nedan presenteras kontrollvariablernas medelvärden för varje experimentgrupp, medelvärdet för samtliga respondenter, deras sig-värde och F-värde.

Tabell 1. Randomiseringskontroll: Genusvetargruppen

Bakgrundsvariabler	Medelvärden för varje experimentgrupp (antal respondenter)			Medelvärde för samtliga respondenter (n)	Sig.-värde	F (frihetsgrad mellan grupper)
	VS	FS	KN			
Ålder	1989,68 (25)	1990, 44 (27)	1990,57 (30)	1990, 26 (82)	0,551	0,600 (2)
Politiskt intresse	6,11 (28)	6,17 (30)	5,94 (33)	6,07 (91)	0,666	0,409 (2)
Feministiskt intresse	6,69 (29)	6,63 (30)	6,79 (33)	6,71 (92)	0,722	0,327 (2)
Politisk tillhörighet	2,10 (29)	2,73 (30)	2,58 (33)	2,48 (92)	0,226	1,512 (2)
Engagemang: politiskt parti	1,62 (29)	1,63 (30)	1,73 (33)	1,66 (92)	0,627	0,470 (2)
Engagemang: ideell organisation	1,38 (29)	1,43 (30)	1, 33 (33)	1,38 (92)	0,723	0,325 (2)
Engagemang: politisk aktivitet	1, 10 (29)	1,27 (30)	1,18 (33)	1,18 (92)	0,278	1,300 (2)

Kommentar: VS = Välvillig sexism, FS = Fientlig sexism, KN = Könsneutral

Ålder redovisas i respondenternas födelseår. Politiskt intresse och feministiskt intresse redovisas på en skala från 1 (lågt intresse) till 7 (høgt intresse). Politisk tillhörighet redovisas i en skala från 1 (politisk vänster) till 11 (politisk höger). De tre variablerna som mäter engagemang redovisas i en skala från 1 (är eller har tidigare varit engagerad) till 2 (har aldrig varit engagerad). För frågorna och svarsalternativen i sin helhet, se enkäten i sin helhet i Appendix.

Tabell 2. Randomiseringskontroll: Genomsnittgruppen

Bakgrundsvariabler	Medelvärden för varje experimentgrupp (antal respondenter)			Medelvärde för samtliga respondenter (n)	Sig.-värde	F (frihetsgrad mellan grupper)
	VS	FS	KN			
Ålder	1977,55 (29)	1974,17 (29)	1977,54 (28)	1976,41 (86)	0,707	0,348 (2)
Politiskt intresse	4,28 (29)	4,80 (30)	4,23 (30)	4,44 (89)	0,307	1,196 (2)
Feministiskt intresse	4,03 (30)	5,04 (28)	4,52 (29)	4,52 (87)	0,111	2,254 (2)
Politisk tillhörighet	5,80 (30)	5,07 (29)	5,71 (28)	5,53 (87)	0,406	0,912 (2)
Engagemang: politiskt parti	1,90 (29)	2,07 (30)	1,97 (29)	1,98 (88)	0,657	0,423 (2)
Engagemang: ideell organisation	1,77 (30)	1,60 (30)	1,76 (29)	1,71 (89)	0,286	1,269 (2)
Engagemang: politisk aktivitet	1,79 (29)	1,57 (30)	1,72 (29)	1,69 (88)	0,157	1,892 (2)

Kommentar: VS = Vållig sexism, FS = Fientlig sexism, KN = Könneutral

Ålder redovisas i respondenternas födelseår. Politiskt intresse och feministiskt intresse redovisas på e skala från 1 (lågt intresse) till 7 (høgt intresse). Politisk tillhörighet redovisas i en skala från 1 (politiskt vänster) till 11 (politiskt höger). De tre variablerna som mäter engagemang redovisas i en skala från 1 (är eller har tidigare varit engagerad) till 2 (har aldrig varit engagerad). För frågorna och svarsalternativen i sin helhet, se enkäten i sin helhet i Appendix.

Det är som väntat stora skillnader mellan de båda urvalsgrupperna: genusvetargruppen är betydligt yngre, betydligt mer vänster samt mer intresserad av feminism och politik jämfört med genomsnittgruppen. I genusvetargruppen återfinns även fler aktiva inom politiska partier, ideella organisationer och fler ägnar sig åt politiska aktiviteter. Eftersom denna urvalsgrupp har rekryterats bland personer som läser ett vetenskapligt ämne som berör feministiska och politiska frågeställningar och som tenderar att förknippas med vänstersympatier är de stora skillnaderna mellan urvalsgrupperna knappast förvånande.

Däremot återfinns inga signifikanta skillnader mellan experiment- och kontrollgrupperna inom respektive urvalsgrupp, vilket innebär att randomiseringen har fungerat väl.

4.2 Metodtest: feminism vs. jämställdhet

Som tidigare nämnts i metoddelen bestod ett av de potentiella metodproblemen vad gäller utformningen av min beroende variabel (kollektivt handlande) om den semantiska skillnaden mellan orden feminism och jämställdhet skulle kunna påverka mina resultat. För att testa detta har jag genomfört två t-test (ett per urvalsgrupp) mellan fråga 4 ("hur troligt är det att du skulle engagera dig i en feministisk organisation?) och fråga 6 ("hur troligt är det att du skulle engagera dig i ett politiskt parti som verkar för jämställdhet?") och jämfört

medelvärdeskillnaderna. Frågorna besvarades på en skala från 1 ("Inte alls troligt") till 7 ("Mycket troligt"). Resultatet redovisas i Tabell 3.

Tabell 3. Signifikanstest av fråga 4 och 6

Ordval	Medelvärde (antal respondenter)		Sig-värde	
	GV	GN	GV	GN
Feminism	5,80 (92)	3,02 (88)	0,013*	0,182
Jämställdhet	5,22 (92)	3,34 (89)		

Kommentar: * = signifikant vid 95 % signifikansnivå. GV = Genusvetargruppen, GN = Genomsnittgruppen.

Frågan för feminism löd: "Hur troligt är det att du skulle engagera dig i en feministisk organisation?"

Frågan för jämställdhet löd: "Hur troligt är det att du skulle engagera dig i ett politiskt parti som verkar för jämställdhet?" Båda frågor besvarades på en skala från 1 ("Inte alls troligt") till 7 ("Mycket troligt")

Signifikanta skillnader mellan frågorna med feminism respektive jämställdhet återfinns i genusvetargruppen, men åt det omvända hållet, dvs. det är fler som kan tänka sig att gå med i en feministisk organisation än som kan tänka sig att gå med i ett parti som arbetar för jämställdhet. I detta fall beror skillnaden antagligen på något annat än just ordvalet – det är osannolikt att jämställdhet har en mer negativ konnotation än feminism inom denna urvalsgrupp. Det troligaste är att det finns ett större intresse för att gå med i (ideella) organisationer än att engagera sig i ett politiskt parti, och att det är det som ligger bakom den signifikanta skillnaden.

I genomsnittgruppen finns indikationer på ett avståndstagande från frågan med feminism: denna fråga har ett medelvärde på 3,02 jämfört med jämställdhetsfrågan som har ett medelvärde på 3,34. Skillnaden är dock inte signifikant. Även här kan det tänkas att den inte obetydliga skillnaden mellan organisation och politiskt parti spökar; folk i allmänhet är måhända mer benägna att engagera sig i en organisation av oklar beskaffenhet än i ett politiskt parti.

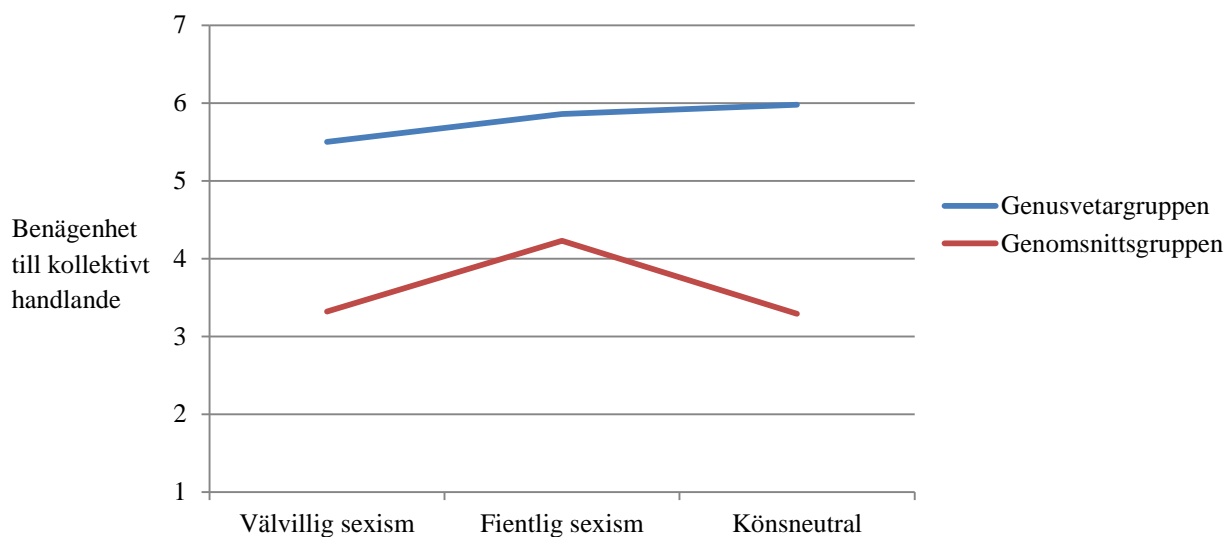
Sammanfattningsvis kan konstateras att jag inte finner något stöd för hypotesen att ordet feminism har en mer negativ konnotation och skulle resultera i en lägre grad av benägenhet till kollektivt handlande jämfört med ordet jämställdhet. Det bör dock inte uteslutas att sådana skillnader existerar – resultaten i denna undersökning kan ha påverkats av andra faktorer, vilket jag diskuterade mer utförligt i metodkapitlet (se rubriken "Beroende variabel: frågor som mäter kollektivt handlande"). Ett bättre tillvägagångssätt för att mäta detta hade naturligtvis varit att presentera identiska frågor för respondenterna med enda skillnaden att ordet jämställdhet i det ena fallet är utbytt mot ordet feminism.

4.3 Huvudanalys: håller hypotesen?

Min huvudanalys består av att testa om jag har funnit stöd för min hypotes. Enligt hypotesen ska en hög grad av feministisk medvetenhet påverka sambandet mellan välvillig sexism och system justification så att detta samband närmar sig sambandet mellan fientlig sexism och system justification, dvs. de som exponeras för välvillig sexism kommer att vara ungefär lika benägna att upprätthålla status quo som de som har exponerats för fientlig sexism i genusvetargruppen. På statistikspråk innebär det att om hypotesen stämmer, ska det inte vara några signifikanta skillnader mellan experiment- och kontrollgrupperna i genusvetargruppen, medan det däremot i genomsnittsgruppen ska finnas signifikanta skillnader mellan grupperna.

Innan dessa resultat redovisas kan det dock var intressant att titta lite närmare på hur de två urvalsgrupperna förhåller sig till varandra. De sex frågorna som mäter kollektivt handlande har slagits ihop till ett index. Jag genomförde sedan en tvåvägs variansanalys med urvalsgrupp och typ av stimulus som oberoende variabler och indexet för kollektivt handlande som beroende variabel. Nedan redovisas indexets medelvärden för genusvetargruppen respektive genomsnittsgruppen samt interaktionseffekterna mellan urvalsgrupperna i ett linjediagram samt i tabellerna 4 och 5.

Linjediagram: kollektivt handlande, medelvärden för experimentgrupper uppdelat efter urvalsgrupp

Kommentar: Y-axeln visar resultatet från den beroende variabeln (index av kollektivt handlande) på en skala från 1 (liten benägenhet till kollektivt handlande) till 7 (stor benägenhet till kollektivt handlande). X-axeln redovisar den beroende variabeln, dvs. typ av stimulus.

Indexets reliabilitet

Cronbachs Alfa	Antal variabler
0,939	6

Först och främst kan konstateras att indexet har en mycket hög reliabilitet; i tabellen som visar indexets reliabilitet kan avläsas att Alfa-värdet är 0,939. Det innebär att varje respondent har svarat sammanhängande på alla sex frågor (en respondent som har kryssat i ett lågt värde på fråga 1 har även gjort det på fråga 2 osv.), vilket gör att jag kan vara ganska säker på att indexet är tillförlitligt.

Tabell 4. Kollektivt handlande, medelvärden för experimentgrupper inom respektive urvalsgrupp

Urvalsgrupp	Medelvärden (antal respondenter)		
	Välvillig sexism	Fientlig sexism	Könsneutral
Genusvetargruppen	5,50 (29)	5,86 (30)	5,98 (33)
Genomsnittgruppen	3,32 (30)	4,23 (29)	3,29 (30)

Kommentar: medelvärdena för den beroende variabeln (kollektivt handlande) redovisas på en skala från 1 (liten benägenhet) till 7 (stor benägenhet)

Tabell 5. Kollektivt handlande, interaktionseffekter mellan urvalsgrupper

Oberoende variabler	Medelkvadrat	F	Sig-värde
Urvalsgrupp	206,320	124,854	0,000*
Stimulus	6,009	3,636	0,028*
Urvalsgrupp * Stimulus	4,169	2,523	0,083**

Kommentar: * = signifikant vid 95 % signifikansnivå, ** = signifikant vid 90 % signifikansnivå

Vidare redovisas medelvärdena för experimentgrupperna inom respektive urvalsgrupp i tabell 4 och interaktionseffekterna mellan dem i tabell 5 (kolumnen Urvalsgrupp). Som väntat finns en mycket signifikant skillnad mellan genusvetargruppen och genomsnittgruppen (sig-värdet är 0, se tabell 5) där alltså genusvetargruppen är mycket mer benägen att ägna sig åt kollektivt handlande jämfört med genomsnittgruppen. Som jag har nämnt i den tidigare diskussionen kring randomiseringskontroll säger detta inte så mycket om hur väl hypotesen stämmer eftersom genusvetargruppen ju också uppvisar signifikanta skillnader gentemot genomsnittgruppen på samtliga kontrollvariabler, men man kan i alla fall konstatera att hypotesen än så länge får stöd.

Av informationen i tabell 5 kan också utläsas att det vid en hopslagning av de två urvalsgrupperna finns signifikanta skillnader mellan experimentgrupperna (kolumnen Stimulus), även om vi inte kan avläsa mellan vilka av de tre experimentgrupperna som det finns signifikanta skillnader (mellan välvillig och fientlig sexism, välvillig sexism och könsneutral eller fientlig sexism och könsneutral). Detta är inte heller intressant för att

besvara min hypotes eftersom jag är intresserad av de relativa skillnaderna mellan experimentgrupperna inom respektive urvalsgrupp. Således jag har inte brytt mig om att kontrollera detta med ett post hoc-test.

Slutligen i tabell 5 (kolumnen Urvalsgrupp * stimulus) kan utläsas hur de tre experimentgrupperna förhåller sig till varandra inom respektive urvalsgrupp. Det är alltså detta som jag ska fokusera på i återstoden av denna analys för att kunna besvara om min hypotes håller eller inte. Sig-värdet är 0,083 vilket innebär signifikanta skillnader vid 90 % signifikansnivå, mellan vilka experimentgrupper och inom vilken urvalsgrupp förtäljer dock inte tabellen.

För att ta reda på detta genomförde jag två nya envägs variansanalyser med tillhörande post hoc-test – en för respektive urvalsgrupp med typ av stimulus som oberoende variabel och kollektivt handlande som beroende variabel – för att kunna jämföra medelvärden och sig-värden för alla tre experimentgrupper mellan urvalsgrupperna. I tabellerna 6 och 7 redovisas medelvärden, medelvärdesskillnader och sig-värden för experimentgrupperna inom respektive urvalsgrupp.

Tabell 6. Medelvärden och signifikanstest för experimentgrupper, genusvetargruppen

Typ av stimulus	Medelvärde (antal respondenter)	Medelvärdesskillnad			Sig-värde		
		VS	FS	KN	VS	FS	KN
Välvillig sexism	5,50 (29)		-0,356	-0,480		0,400	0,178
Fientlig sexism	5,86 (30)	0,356		-0,124	0,400		0,886
Könsneutral	5,98 (33)	0,480	0,124		0,178	0,886	

Kommentar: VS = Välvillig sexism, FS = Fientlig sexism, KN = Könsneutral. Den oberoende variabeln är experimentgrupp, m.a.o. typ av stimulus. Den beroende variabeln, index över kollektivt handlande, redovisas på en skala från 1 (liten benägenhet till kollektivt handlande) till 7 (stor benägenhet till kollektivt handlande)

Tabell 7. Medelvärden och signifikanstest för experimentgrupper, genomsnittgruppen

Typ av stimulus	Medelvärde (antal respondenter)	Medelvärdesskillnad			Sig-värde		
		VS	FS	KN	VS	FS	KN
Välvillig sexism	3,32 (30)		-0,910	0,032		0,060*	0,996
Fientlig sexism	4,23 (29)	0,910		0,942	0,060*		0,057*
Könsneutral	3,29 (30)	-0,032	-0,942		0,996	0,057*	

Kommentar: * = signifikant vid 90 % signifikansnivå. VS = Välvillig sexism, FS = Fientlig sexism, KN = Könsneutral. Den oberoende variabeln är experimentgrupp, m.a.o. typ av stimulus. Den beroende variabeln, kollektivt handlande, redovisas på en skala från 1 (liten benägenhet till kollektivt handlande) till 7 (stor benägenhet till kollektivt handlande)

Som tabell 6 visar finns inga signifikanta skillnader mellan någon av experimentgrupperna i genusvetargruppen. Tabell 7 som redovisar medelvärdena för genomsnittgruppen däremot visar att de som exponerades för välvillig sexism är mindre benägna att ägna sig åt kollektivt handlande jämfört med de som exponerades för fientlig sexism – sig-värdet är 0,060, dvs. signifikant vid 90 % signifikansnivå. Detsamma gäller för de som exponerades för könsneutralt stimuli jämfört med de som exponerades för fientlig sexism – de förra är mindre benägna till kollektivt handlande jämfört med de senare (sig-värde 0,057, återigen signifikant vid 90 % signifikansnivå). Mellan de som exponerades för välvillig sexism och de som exponerades för könsneutralt stimulus finns inga signifikanta skillnader i genomsnittgruppen heller.

Eftersom det finns en signifikant skillnad mellan experimentgruppen välvillig sexism och kontrollgruppen fientlig sexism i genomsnittgruppen men inte i genusvetargruppen (där är sig-värdet 0,400, se tabell 6) innebär det att min hypotes får, om än inte ett överväldigande, stöd. Det finns indikationer på att hypotesen stämmer.

Vad gäller den könsneutrala kontrollgruppen är resultatet betydligt mer svårtytt. I genomsnittgruppen var medelvärdet nästan exakt detsamma för den välvilligt sexistiska och den könsneutrala gruppen (sig-värde 0,996, se tabell 7). Här verkar alltså det könsneutrala stimulus ha haft ungefär samma effekt som stimulus för välvillig sexism, vilket indikerar att det inte främst är den könsstereotypa aspekten av välvillig sexism som leder till en ökad benägenhet till system justification, utan smickrande och positiva kommentarer i allmänhet. I genusvetargruppen var det i den könsneutrala gruppen som respondenterna var som mest benägna att ägna sig åt kollektivt handlande; den gruppen hade till och med ett högre medelvärde än kontrollgruppen för fientlig sexism (medelvärdeskillnaden var 0,124, se tabell 6). Att det könsneutrala stimulus fick ett så högt medelvärde är svårt för mig att förklara, åtminstone med hjälp av det teoretiska ramverk som har använts i denna undersökning. För att ta reda på om utfallet berodde på slumpen eller om det finns någon av mig förbisedd förklaring till detta resultat krävs ytterligare forskning.

4. 4 Avslutande diskussion

Min hypotes fick alltså ett blygsamt stöd: skillnaderna i benägenhet till kollektivt handlande mellan de som exponerades för välvillig respektive fientlig sexism var mindre i genusvetargruppen än i genomsnittgruppen. Detta resultat uppmuntrar således till vidare forskning för att kunna belägga sambandet ytterligare. Exempelvis bör den kausala modellen

testas på ett större underlag än de 181 respondenter som ingick i min studie för att kunna dra mer generella slutsatser av sambandet.

Även om vidare forskning krävs för att ytterligare belägga hypotesen, indikerar resultatet från denna studie att kvinnor som har en generell medvetenhet om sexismens farliga konsekvenser och som befinner sig i en kontext som genomsyras av ett feministiskt förhållningssätt har ett bättre skydd och större resurser för att kunna avslöja och konfrontera välvillig sexism när de utsätts för den. Således är det troligt att kvinnors möjligheter att bemöta välvillig sexism skiljer sig åt betydligt beroende på vilket land de bor i och hur det generella jämställdhetsklimatet manifesterar sig där. Givet att forskningsfältets normativa målsättning är att reducera och eliminera sexism, och detta gäller även för länder utanför den västerländska sfären, är forskning som rör sig bortanför den eurocentriska världsbilden en central aspekt. De undersökningar som i princip uteslutande har gjorts i västerländska samhällen bör således kompletteras med studier genomförda i andra delar av världen. De Lemus et als (2014) studie som genomfördes i Argentina och El Salvador är ett undantag; fler studier bör genomföras i Latinamerika, Afrika och Asien. En fördjupad kunskap om hur olika samhällskontexter påverkar kvinnors feministiska medvetenhet skulle sannolikt bidra till att få gentlemannen död och begravnen en gång för alla.

Källförteckning

- Ashburn-Nardo, Leslie, Blanchar, John C., Petersson, Jessica, Morris, Kathryn A., & Goodwin, Stephanie A. (2014) "Do you say something when it's your boss? The role of perpetrator power in prejudice confrontation"
- Becker, Julia C. & Wright, Stephen (2011) "Yet another dark side of chivalry: benevolent sexism undermines and hostile sexism motivates collective action for social change", *Journal of personality and social psychology* 101:1
- Becker, Julia C., Zawadzki, Matthew J. & Shields, Stephanie A. (2014) "Confronting and reducing sexism: a call for research on intervention", *Journal of social issues* 70:4
- Becker, Julia C. & Swim, Janet K. (2012) "Reducing endorsement of benevolent and modern sexist beliefs – differential effects of addressing harm versus pervasiveness of benevolent sexism", *Social psychology* 43:3
- Bem, Sandra (1974) "The measurement of psychological androgyny". *Journal of consulting and clinical psychology* 42:2
- Bourdieu, Pierre (1999). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos
- Connelly, Kathleen & Heesacker, Martin (2012) "Why is benevolent sexism appealing? Associations with system justification and life satisfaction" *Psychology of women quarterly* 36:4
- Drury, Benjamin J. & Kaiser, Cheryl R. (2014) "Allies against sexism: the role of men in confronting sexism" *Journal of social issues* 70:4
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena (red.) (2012) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., (rev) uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Fitz, Caroline C. & Zucker, Alyssa N. (2014) "Feminist with benefits: college women's feminist beliefs buffer sexual well-being amid hostile (not benevolent) sexism" *Psychology of women quarterly* 38:1
- Glick, Peter & Fiske, Susan T. (1996) "The ambivalent sexism inventory: differentiating hostile and benevolent sexism", *Journal of personality and social psychology* 70:3
- Hoffman, Curt & Hurst, Nancy (1990) "Gender stereotypes: perception or rationalization?", *Journal of personality and social psychology* 58:2
- Jost, John T. & Kay Aaron C. (2005) "Exposure to benevolent sexism and complementary stereotypes: consequences for specific and diffuse forms of system justification", *Journal of personality and social psychology*, 88:3

Jost, John T., Banaji, Mahzarin R., Nosek, Brian A. (2004) "A decade of system justification theory: accumulated evidence of conscious and unconscious bolstering of the status quo", *Political psychology* 25:6

Nationalencyklopedin (2015) *Paternalism*. Hämtad 2015-05-19, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/paternalism>

Soledad, Lemus de, Navarro, Laura, Velásquez, Marta J., Ryan, Estrella & Megías, Jesús L. (2014) "From sex to gender: a university intervention to reduce sexism in Argentina, Spain and El Salvador", *Journal of social issues* 70:4

Tajfel, Henri & Turner, John (1979) "An integrated theory of intergroup conflict" I W.G. Austin & S. Worchel (Red.) *The social psychology of intergroup relations* (s. 33 – 47) Monterey: Brooks/Cole publishing company.

Woolf, Virginia (1928/2004). *A room of one's own*. London: Penguin Books

World economic forum (2014) *The global gender gap report 2014: rankings*. Hämtad 2015-04-18, från <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2014/rankings/>

Appendix

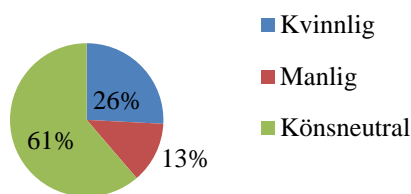
Förtest 1: Könsneutralt stimulus

Respondenterna fick inledningsvis följande instruktioner: ”Läs följande egenskaper och avgör om du uppfattar dem som stereotypt kvinnliga, stereotypt manliga eller könsneutrala”.

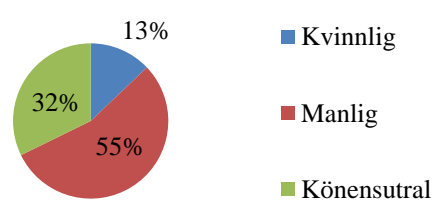
Därefter följde åtta olika egenskaper med tre olika alternativ att kryssa i: Kvinnlig, manlig eller könsneutral. Resultaten redovisas nedan i cirkeldiagram. Svarsfrekvens: 31 respondenter.

De rekryterades via Facebook.

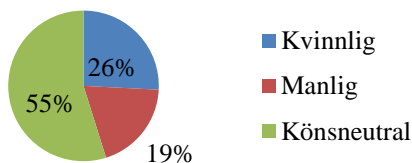
Pålitlig

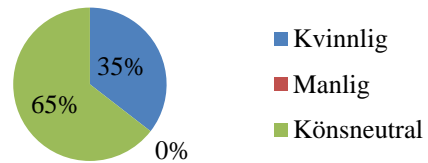
Systematisk

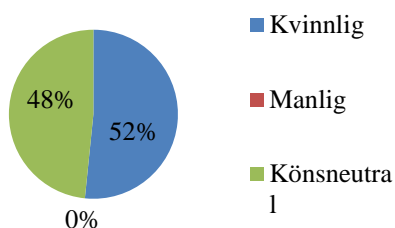
Effektiv

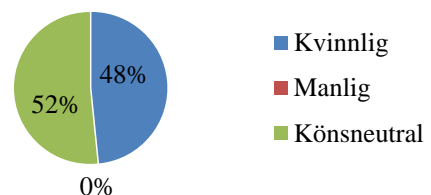
Trevlig

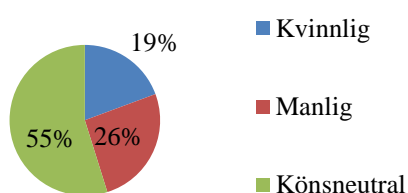
Hälsosam

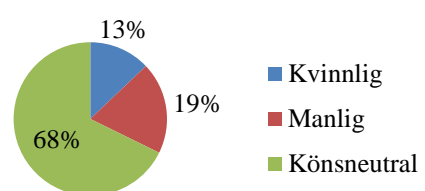
Glad

Uppriktig

Sanningsenlig

Förtest 2: stimulus för välvillig sexism

Respondenterna fick inledningsvis ta del av följande information:

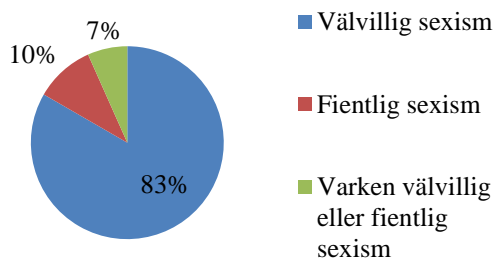
Inom det socialpsykologiska forskningsfältet brukar det pratas om två olika typer av sexism. Den första typen (Sexism 1) ger uttryck för fördomar som kan uppfattas som positiva och smickrande för kvinnor, ofta motiverade utifrån åsikten att könen kompletterar varandra och att kvinnor och män är bra på olika saker.

Den andra typen (Sexism 2) ger uttryck för mer aggressiva fördomar grundade i uppfattningen att män är mer kompetenta än kvinnor och därför förtjänar mer makt och status i samhället.

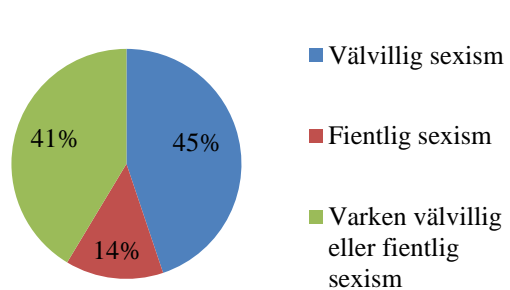
Läs påståendena nedan. Vilken typ av sexism tycker du att påståendena stämmer bäst in på? Alternativt, tycker du att en eller flera av dem inte stämmer in på någon av de två typerna av sexism eller inte är sexistiskt över huvud taget?

Därefter fick de läsa de 11 välvilligt sexistiska påståendena från ASI med tre olika alternativ att kryssa i: ”Sexism 1”, ”Sexism 2” samt ”Stämmer inte in på någon av typerna/jag tycker inte att påståendet är sexistiskt”. Resultatet redovisas nedan i cirkeldiagram. Svarsfrekvens: 30 respondenter. De rekryterades bland kvinnliga studenter vid Göteborgs universitet.

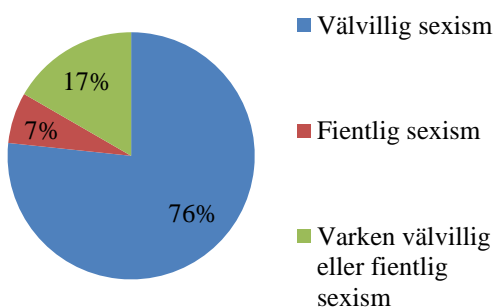
1. Det spelar ingen roll hur fullkomligt liv en man har i övrigt; han är inte en hel person så länge han inte har en kvinnas kärlek.

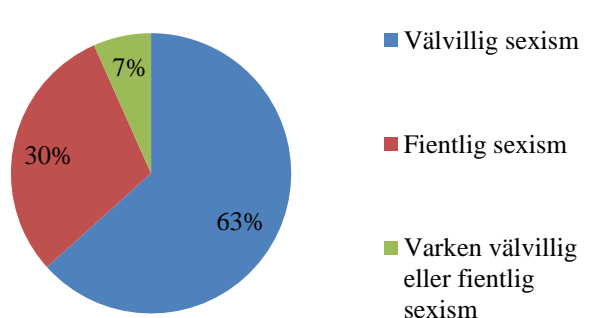
2. Människor kan inte leva helt lyckliga liv utan att ha en romantisk relation med en person av det motsatta könet.

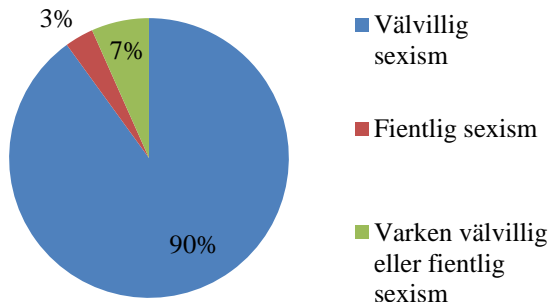
3. Vid en olycka ska kvinnor räddas före män

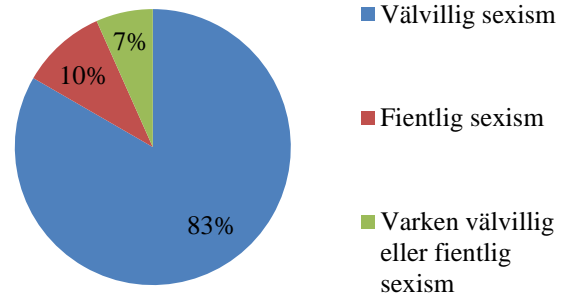
4. En bra kvinna borde placeras på en piedestal av sin man

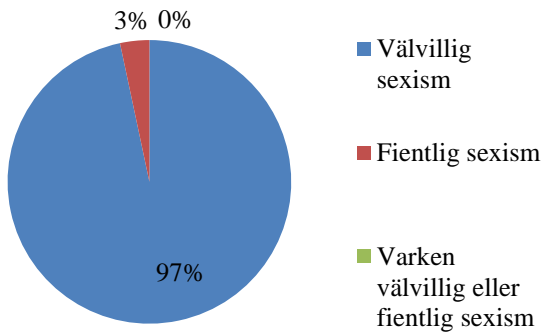
5. Män är ofullkomliga utan kvinnor

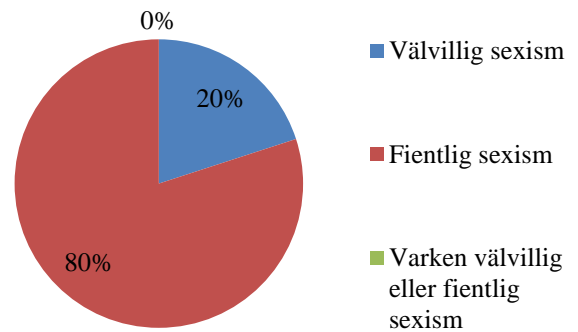
6. Varje man borde ha en kvinna som han avgudar

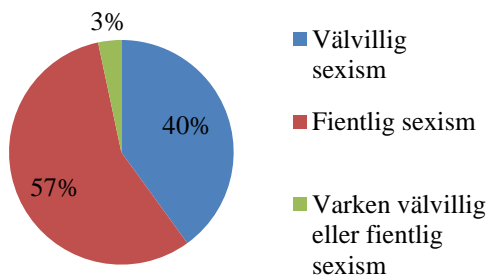
7. Kvinnor tenderar att ha en mer sofistikerad känsla för kultur och god smak jämfört med män

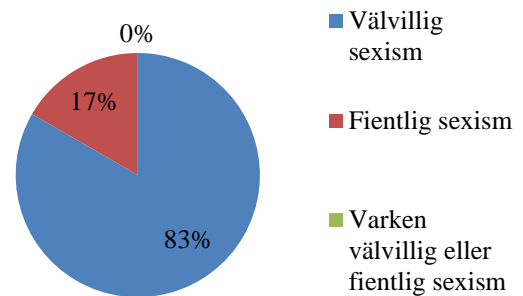
8. Kvinnor bör omhändertas och beskyddas av män

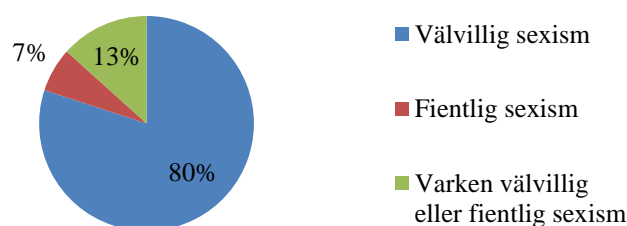
9. Män bör vara villiga att offra sitt eget välbefinnande för att kunna försörja kvinnorna i sina liv

10. Många kvinnor har en medfödd renhet som få män besitter

11. Kvinnor tenderar att ha en överordnad känsla för moral jämfört med män

Förtest 3: stimulus för fientlig sexism

Respondenterna fick inledningsvis ta del av följande information:

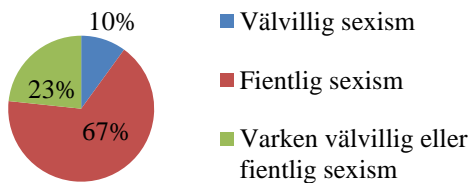
Inom det socialpsykologiska forskningsfältet brukar det pratas om två olika typer av sexism. Den första typen (Sexism 1) ger uttryck för fördomar som kan uppfattas som positiva och smickrande för kvinnor, ofta motiverade utifrån åsikten att könen kompletterar varandra och att kvinnor och män är bra på olika saker.

Den andra typen (Sexism 2) ger uttryck för mer aggressiva fördomar grundade i uppfattningen att män är mer kompetenta än kvinnor och därför förtjänar mer makt och status i samhället.

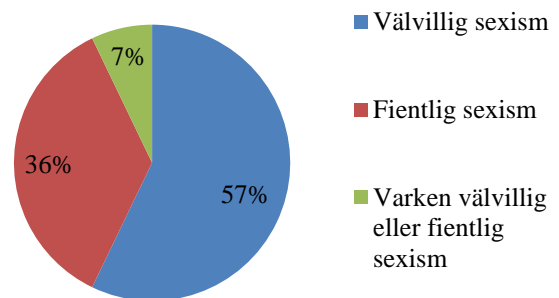
Läs påståendena nedan. Vilken typ av sexism tycker du att påståendena stämmer bäst in på? Alternativt, tycker du att en eller flera av dem inte stämmer in på någon av de två typerna av sexism eller inte är sexistiskt över huvud taget?

Därefter fick de läsa de 11 fientligt sexistiska påståendena från ASI med tre olika alternativ att kryssa i: "Sexism 1", "Sexism 2" samt "Stämmer inte in på någon av typerna/jag tycker inte att påståendet är sexistiskt". Resultatet redovisas nedan i cirkeldiagram. Svarefrekvens: 30 respondenter. De rekryterades bland kvinnliga studenter vid Göteborgs universitet.

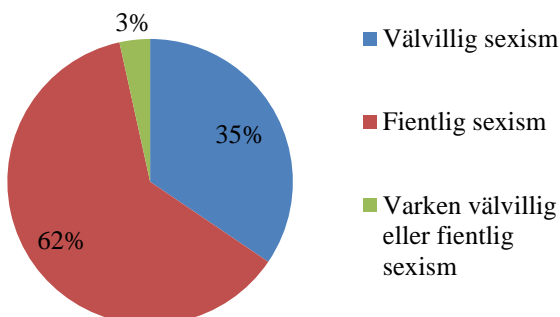
1. Många kvinnor är egentligen ute efter specialtjänster, som t.ex. anställningsvillkor som främjar dem framför män, under täckmanteln att de vill ha "jämsställdhet"

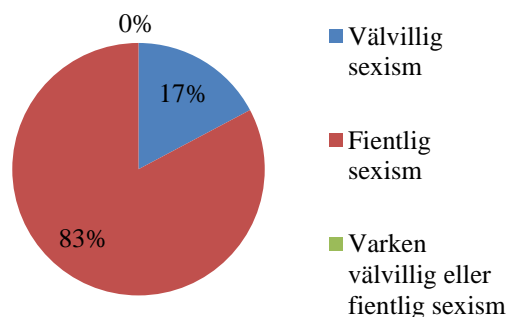
2. De flesta kvinnor tolkar oskyldiga kommentarer som sexistiska

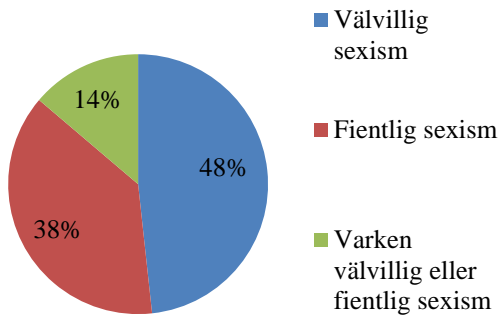
3. Kvinnor är alldeles för lättstötta

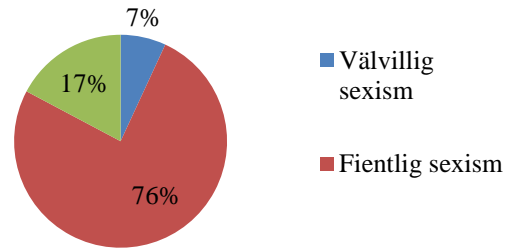
4. Feministers mål är att kvinnor ska ha mer makt än män

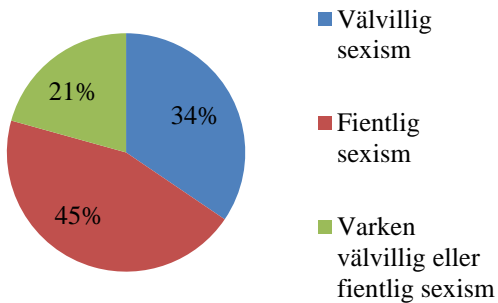
5. De flesta kvinnor uppskattar inte allt det som män gör för dem

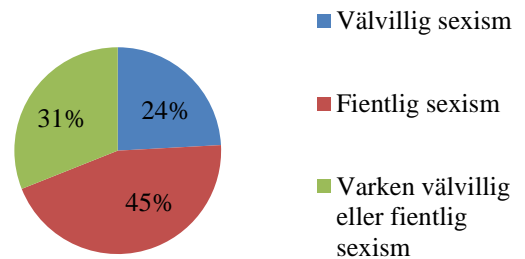
6. Kvinnor strävar efter makt genom att kontrollera män

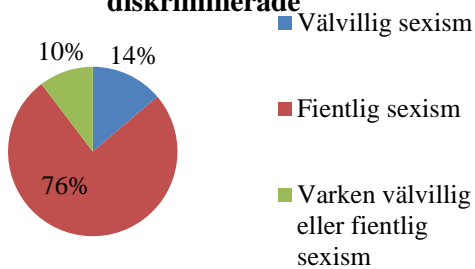
7. Kvinnor överdriver de problem de har på jobbet

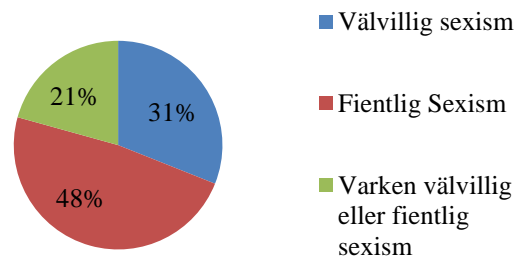
8. När en kvinna väl fått en man involverad i en relation försöker hon för det mesta hålla honom i strama tyglar

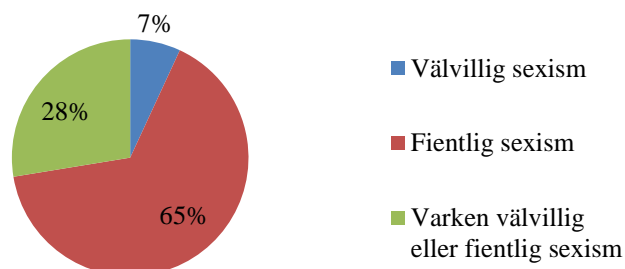
9. När kvinnor förlorar mot män under rättvisa konkurrensförhållanden brukar de klaga över att de har blivit diskriminerade

10. Många kvinnor får en kick av att reta män genom att framstå som sexuellt tillgängliga för att sedan avvisa deras närmanden

11. Feminister ställer orimliga krav på män

Förtest 4 och 5: Signifikanstest av mina stimuli (forskning visar...) och endast läsa-stimuli

Jag genomförde ett pilottest med mina stimuli för välvillig och fientlig sexism (utan kontrollfrågor för randomisering) och jämförde dem med ett annat test där stimuli endast bestod av att respondenterna fick läsa de påståenden som mina stimuli är baserade på. Detta test utförde jag för att kunna argumentera för att jag har en hög grad av jämförbarhet med tidigare forskning, eftersom mitt kausala samband i tidigare forskning ofta har använt sig av stimuli som är utformade som att respondenterna helt enkelt får läsa påståendena.

Signifikanstestet mellan experimentgrupperna redovisas i tabellen nedan. Jag slog ihop samtliga frågor rörande kollektivt handlande till ett index och utförde sedan två signifikanstest; ett för välvillig sexism och ett för fientlig sexism.

Tabell 1: Signifikanstest för stimuli välvillig sexism

Typ av stimulus	Medelvärden (antal respondenter)	Sig-värde	T
Forskning visar	4,33 (30)	0,163	- 1,413
Endast läsa	4,78 (30)		

Tabell 2: Signifikanstest för stimuli fientlig sexism

Typ av stimulus	Medelvärden (antal respondenter)	Sig-värde	T
Forskning visar	4,64 (30)	0,299	- 1,047
Endast läsa	5,03 (30)		

Inga signifikanta skillnader hittades mellan grupperna, vilket innebär att jag kan utgå ifrån att jämförbarheten med tidigare forskning är hög.

Enkäten i sin helhet

Inledning och informerat samtycke

Den här enkäten är en del av min kandidatuppsats i statsvetenskap vid Göteborgs universitet och handlar om hur människor uppfattar och tolkar information. Du kommer att få besvara sju frågor, sedan läsa en kortare text och avslutningsvis svara på sex kryssfrågor. Hela enkäten tar mellan 5 och 10 minuter att genomföra.

Enkäten är anonym och helt frivillig. Du kan när som helst under enkätens gång välja att avsluta i förtid. Om du är intresserad av att läsa den färdiga uppsatsen kommer den att läggas upp på Göteborgs universitets hemsida i juni, alternativt kan du kontakta mig så kan jag skicka den till dig.

Tack för din medverkan!

Maja Falck, student vid statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Nås på: maja.falck@hotmail.com

Del 1

Födelseår: _____

Hur intresserad är du av politik?

Inte alls intresserad Mycket intresserad
1 2 3 4 5 6 7

Hur intresserad är du av jämställdhetsfrågor?

Inte alls intresserad Mycket intresserad
1 2 3 4 5 6 7

Man brukar ju ibland tänka sig att människors politiska inställning kan ordnas längs en skala från vänster till höger. Var på skalan skulle du vilja placera dig själv?

Vänster Höger
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Är du eller har du varit engagerad i ett politiskt parti?

- JA
- NEJ

Är du eller har du varit engagerad i en ideell organisation?

- JA
- NEJ

Brukar du eller har du tidigare brukat delta i politiska aktiviteter och aktioner, som exempelvis demonstrationer och namninsamlingar?

- JA
- NEJ

Del 2

Läs texten noggrant och gå sedan vidare till nästa del.

(En av följande tre stimuli presenterades för respondenten)

Stimuli 1

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet upplever sitt liv som fullständigt endast när de är involverade i en romantisk relation med en kvinna. Vidare uttryckte 7 av 10 män i undersökningen att de inte var fullkomliga som personer utan en kvinna vid sin sida. En majoritet av männen tyckte också att kvinnor i allmänhet har en överordnad känsla för moral jämfört med män, samt att kvinnor ofta har en mer sofistikerad känsla för kultur och god smak.

Två tredjedelar av männen uttryckte en längtan efter att hitta en kvinna som han kunde avguda, ta hand om och beskydda. 79 % av männen i undersökningen höll med om att vid en olycka bör kvinnor räddas före män.

Stimuli 2

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet uppfattar kvinnor i allmänhet som lättstötta. Vidare tycker 7 av 10 män i undersökningen att deras kvinnliga kollegor ofta försöker manipulera sig till olika fördelar på arbetsplatsen; de uppgav bl.a. att de tycker att kvinnor försöker förändra anställningsvillkor och liknande så att de främjar kvinnor framför män, under täckmanteln att de vill ha en jämställd arbetsplats.

Två tredjedelar av männen upplevde att kvinnor som förlorar mot män under rättvisa konkurrensförhållanden klagar över att de hade blivit diskriminerade på olika sätt. När männen fick frågor om hur de uppfattar feminister tyckte 79 % att feminister tenderar att ställa orimliga krav på män. Männen uppfattade också den feministiska målsättningen som att kvinnor ska ha mer ekonomisk och politisk makt på bekostnad av mäns inflytande.

Stimuli 3

En nyligen genomförd undersökning bland svenska män visar att en majoritet uppfattar kvinnor som mer sanningsenliga än män. Vidare tyckte 7 av 10 män i undersökningen att kvinnor ofta är pålitligare och håller sitt ord i högre utsträckning än vad män gör. En majoritet av männen tyckte också att deras kvinnliga kollegor är trevligare än deras manliga kollegor.

Två tredjedelar av männen uppgav att om de ville få hjälp med någonting brådskande vände de sig hellre till en kvinna än till en man, eftersom de upplever kvinnor generellt som mer effektiva. Vid frågan vilket av könen som de tror är mer välutbildade uppgav 79 % att de trodde att kvinnor är mer välutbildade än män. Ungefär lika många trodde också att kvinnor generellt lever längre än män.

Del 3

Läs frågorna och besvara hur troligt det är att du skulle ägna dig åt följande handlingar. (1 = inte alls troligt, 7 = mycket troligt)

Hur troligt är det att du skulle gå med i ett fredligt demonstrationståg för jämställdhet?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

Hur troligt är det att du skulle hjälpa till att sätta upp affischer för att sprida ordet om nämnda demonstration?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

Hur troligt är det att du skulle skriva under en namninsamling med en feministisk agenda?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

Hur troligt är det att du skulle engagera dig i en feministisk organisation?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

Hur troligt är det att du kommer uppmärksamma Internationella kvinnodagen (den 8 mars) på något sätt nästa år?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

Hur troligt är det att du skulle engagera dig i ett politiskt parti som verkar för jämställdhet?

Inte alls troligt Mycket troligt
1 2 3 4 5 6 7

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!